

Drago Meze, Učinki povezave gornjesavinjskih hribovskih kmetij s cestami. Celjski zbornik 1977—1981, str. 371—384, Celje 1982.

V članku so dokumentirano nakazane spremembe v gospodarski, prebivalstveni in fiziognomski podobi kmečkih domov po hribovju Gornje Savinjske doline, ki jih je sprožila izgradnja sodobnejše cestne povezave z dolinskimi središči. Kamlonske gozdne ceste, ki povezujejo že nad 90% obstoječih hribovskih samin, so vplivale na naglo mehanizacijo kmetij in na preusmeritev njihove proizvodne naravnosti (iz samooskrbne v tržno mesno in mlečno govedorejo), povečano uporabo umetnih gnojil in močnih krmil. Ceste omogočajo kmetom, da uporabljajo pri obnovi domov čedalje več industrijskega gradbenega materiala. To prinaša nove prvine v pokrajino. Ceste so le delno zaustavile izseljevanje, pač pa se je z njimi povečala deagrarizacija hribovskih domov, kar se kaže v dnevni migraciji delovne sile. Novo cestno omrežje je vidno vtisnjeno v pokrajino. Z njim so izgubile številne ograje z lesami in pritakami. Številna travniška pobočja so na gosti preprežena z novimi kolovozi. Zanimiv, tehtno in dokumentarno napisan prispevek, ki osvetljuje korenite spremembe v življenju in podobi hribovskega sveta.

Anton Sore, Cestni režim na celjskem prometnem križišču. Celjski zbornik 1977—1981, str. 471—500, Celje 1982.

Na osnovi gradiva, ki so ga zbrali dijaki celjskega pedagoškega centra v okviru geografskega krožka, je nastala poglobljena prometno-geografska študija o Celju in njegovem regionalnem pomenu. Prikazan je razvoj uličnega in cestnega omrežja v mestu, ki sta se razrašala s širjenjem Celja. Orisana je gostota cestnega prometa v mestu, ki je bila izračunana na podlagi štetja vozil na izbranih krajih v 19 ulicah. Posebno poglavje je namenjeno garažam in parkiriščem (samo 40% lastnikov avtomobilov ima garaže) pa zasedenosti vozil ter vprašanjem gospodarnosti prevoza na delo z osebnimi avtomobili. Osvetlitev nekaterih splošnih problemov prometa v mestu in okolici se kaže v členitvi prometnih nesreč. Posebno poglavje je namenjeno pregledu prihodnjega razvoja cestnega omrežja in prometa v mestu. Prispevek je izredno zanimiv primer kompleksne geografske predstavitve prometa. S svojimi izsledki pa lahko neposredno koristi predlagateljem in načrtovalcem prometne ureditve v Celju in njegovi okolici.

Drago Meze, Nekaj o kmečki hiši hribovskih kmetij v Gornji Savinjski dolini. Celjski zbornik 1977—1981, str. 425—442, Celje 1982.

Študija o spremembah kmečke hiše je v vsebinskem pogledu nadaljevanje prispevka, ki obravnava povezavo hribovskih kmetij s cestami. Razdeljena je v dva dela. V prvem je prikazana podoba in gradbena zasnova gornjesavinjske hribovske hiše v okviru doma, in sicer pred njegovo cestno povezavo z dolino. Drugi del študije podrobno razčlenjuje hiše hribovskih kmetij, ki so bile obnovljene ali na novo zgrajene v zadnjih desetih letih. Večina novih hiš ima zelo malo zunanega »kmečkega ambienta«, saj so večinoma slaba kopija meščanske, običajno enonadstropne hiše z balkoni, s položno streho brez čopa, z velikimi dvo ali celo trikrilnimi okni itd. S svojo »moderno« arhitekturo se ne vključujejo ne v kmečki dom in ne v obstoječe okolje, temveč postajajo tujki v kmečki pokrajini. Tudi nekatere počitniške hišice (pred nekaj leti jih je bilo 35 v hribovskem svetu Gornje Savinjske doline), posebej tiste, ki so na novo postavili, po svojem zunanjem videzu in razkošnosti se ne prilagajajo okolju. Prispevek je opomin, obenem pa opozorilo vsem, ki bi morali bdieti nad smotrnim razvojem podeželske arhitekture, pa svoje strokovne in družbene vloge ne opravljajo ali pa jo celo zanemarjajo. Avtor se zavzema, da morata biti nova kmečka hiša kakor celotni kmečki dom organsko vraščena v svoje naravno, socialno in gospodarsko okolje.

Borut Belec, Prostorski razvoj hmeljarstva na Slovenskem. Časopis za zgodovino in narodopisje, Nova vrsta 16, str. 147—164, Maribor 1980 (1981).

S predstavitvijo prostorskega razvoja hmeljišč avtor zaključuje preučevanje tako imenovanih posebnih kmetijskih kultur na Slovenskem, kamor prištevava vinograde, sadovnjake in hmeljišča. Na osnovi bogatega statističnega gradiva je prikazana razmečenost hmeljišč na Slovenskem v treh obdobjih: v zadnjih desetletjih 19. stoletja pa do I. svetovne vojne, v času med obema vojnoma in po zadnji vojni. Podrobna pozornost je namenjena pregledu hmeljišč v času 1960—1976, ki so se, v primerjavi z leti poprej, zmanjšala za eno dvajsetino. Leta 1976 je bilo v Sloveniji 2.310 ha hmeljišč (1960. leta še 2.439 ha), od tega kar 71% v Spodnji Savinjski dolini. Družbeni sektor kmetijstva je obdeloval 68% slovenskih hmeljišč, na območju Celjske kotline pa 56%. Študija posega tudi na nekatera občutljiva področja hmeljarstva bodisi v preteklosti bodisi v sedanjosti (proizvodni stroški in prodajne cene, izumiranje hmeljarstva itd.). Med besedilom so trije kartogrami, ki prikazujejo razširjenost hmeljišč v letu 1976, spremembo njihovih površin od 1960 do 1976 ter delež hmeljišč od skupnih površin.